NN 81/2019 (30.8.2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Talijanski jezik za osnovnu školu i Talijanski jezik i književnost za srednju školu s nastavom na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (model A)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

1703

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18), ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA NASTAVNI PREDMET TALIJANSKI JEZIK ZA OSNOVNU ŠKOLU I TALIJANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST ZA SREDNJU ŠKOLU S NASTAVOM NA JEZIKU I PISMU TALIJANSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL A)

I.

Ovom odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Talijanski jezik za osnovnu školu i Talijanski jezik i književnost za srednju školu s nastavom na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (model A).

II.

Sastavni dio ove odluke je kurikulum nastavnog predmeta Talijanski jezik za osnovnu školu i Talijanski jezik i književnost za srednju školu s nastavom na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (model A).

III.

Početkom primjene ove odluke stavlja se izvan snage:

– Odluka o nastavnom planu i programu Talijanskog jezika i književnosti za srednje škole s nastavom na talijanskom jeziku i pismu (model A), (klasa: 016-01/09-01/00700, urbroj: 533-16-09-0001 od 19. siječnja 2010.), objavljena u »Narodnim novinama«, broj 29/10;

– Odluka o nastavnom planu i programu Talijanskog jezika za osnovne škole s nastavom na talijanskom jeziku i pismu (model A), (klasa: 016-01/09-01/00664, urbroj: 533-16-09-0001 od 19. siječnja 2010.), objavljena u »Narodnim novinama«, broj 29/10.

IV.

Ova odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike 1. i 5. razreda osnovne škole i 1. razreda srednjih škola od školske godine 2019./2020., za učenike 2., 3., 6. i 7. razreda osnovne škole te 2. i 3. razreda srednjih škola od školske godine 2020./2021., a za učenike 4. i 8. razreda osnovne škole i 4. razreda srednjih škola od školske godine 2021./2022.

Klasa: 016-01/19-01/00201
Urbroj: 533-09-19-0001
Zagreb, 23. kolovoza 2019.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

NACIONALNI KURIKULUM NASTAVNOGA PREDMETA TALIJANSKI JEZIK/TALIJANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ČLANOVI STRUČNE RADNE SKUPINE IZABRANI PO JAVNOM POZIVU

Matija Drandić, mag. philol. ital. et hist., Talijanska srednja škola »Dante Alighieri«, Pula/ Scuola Media Superiore Italiana »Dante Alighieri«, Pola (dal 2 gennaio 2019)

Anna Giugno Modrušan, mag. prim. educ., Osnovna škola – Scuola Elementare »Giuseppina Martinuzzi«, Pula – Pola

Ester Grubica, prof., Talijanska osnovna škola – Scuola Elementare Italiana »Bernardo Parentin«, Poreč – Parenzo

Patrizia Malusà Morožin, prof., Talijanska srednja škola Rovinj – Scuola Media Superiore Italiana Rovigno (dal 2 gennaio 2019)

Emili Marion Merle, prof., Srednja talijanska škola Rijeka/Scuola Media Superiore Italiana Fiume (fino al 31 maggio 2016)

Rosalia Massarotto, prof., Osnovna Škola – Scuola Elementare »Dolac«, Rijeka – Fiume

doc. dr. sc. Gianna Mazzieri Sanković, Srednja talijanska škola Rijeka/Scuola Media Superiore Italiana Fiume i *Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za talijanistiku/Università degli Studi di Fiume, Facoltà di Lettere e Filosofia, Dipartimento di Italianistica (fino al 31 maggio 2016)*

Loredana Slacki, prof., Talijanska srednja škola »Dante Alighieri«, Pula/ Scuola Media Superiore Italiana »Dante Alighieri«, Pola (fino al 31 maggio 2016)

Sara Vrbaški, prof. Osnovna Škola – Scuola Elementare »San Nicolò«, Rijeka – Fiume (voditeljica)

PRIJEVOD S TALIJANSKOG NA HRVATSKI JEZIK

Ozana Bugarin Geromella, prof., Talijanska srednja škola »Dante Alighieri«, Pula/ Scuola Media Superiore Italiana »Dante Alighieri«, Pola

Višnja Mijandrušić, prof., Talijanska srednja škola »Dante Alighieri«, Pula/ Scuola Media Superiore Italiana »Dante Alighieri«, Pola Sabina Omerčić Tiani, prof., Talijanska osnovna škola – Scuola Elementare Italiana »Bernardo Benussi« Rovinj – Rovigno

Nataša Paćelat, prof., Talijanska srednja škola Rovinj – Scuola media superiore Rovigno

UPUTE ZA ČITANJE

Tablica A. Sustav nacionalnih kurikulumskih dokumenata izrađenih u okviru Cjelovite kurikularne reforme

UVOD

Talijanska nacionalna zajednica na području svog povijesnog teritorija i u statusu autohtone manjine uživa, među ostalim, pravo na odgoj i obrazovanje na talijanskom jeziku, pravo na uporabu vlastitog jezika, govora i pisma, formalnog i neformalnog, u privatnom i javnom sektoru.

Talijanski jezik predstavlja kulturnu baštinu talijanske nacionalne manjine, neophodan element identiteta svakog učenika i prvotno sredstvo pristupanja znanju. Jezično-komunikacijski kontekst je temelj za potpuno ovladavanje talijanskim jezikom i aktivno komuniciranje usvajanjem veza i značenjskih nijansi jezika u odnosu na društvenu, kulturnu i povijesnu situaciju, za primjerenu i kreativnu komunikaciju na jezičnoj razini u cijelom rasponu odgojno-obrazovnog konteksta, rada i aktivnog građanskog konteksta.

Primatelji odgojno-obrazovne ponude škola s nastavom na talijanskom jeziku su učenici kojima je talijanski materinski jezik (ponekad ne i jedini), kao i oni koji pristaju na obrazovanje na talijanskom jeziku i pristupaju talijanskoj kulturi, a zahvaljujući višejezičnosti samog područja to im daje mogućnost da izravno upoznaju talijansku kulturu i civilizaciju te da

na taj način pridonesu svom osobnom rastu.

Naziv *Talijanski jezik* odnosi se na nastavni predmet koji se poučava u osnovnoj školi, dok se naziv *Talijanski jezik i književnost* odnosi na srednje škole. Nastavni predmet, kao materinski jezik, ima nezamjenjivu i prioritetnu zadaću održavanja, unapređivanja i promicanja povijesne prisutnosti jezika, književnosti, kulture i identiteta talijanske nacionalne manjine na hrvatskom nacionalnom teritoriju s obzirom na široku i otvorenu komunikaciju s ostalim kulturama s kojima je u doticaju. To se mora postići u jezično-društvenom kontekstu koji ne nudi mnogo drugih mogućnosti komunikacije, imajući u vidu da talijanski jezik nije službeni jezik. S obzirom da društveno okruženje ne pruža situacije i prilike za značajniju komunikaciju na talijanskom jeziku, obrazovanje na talijanskom jeziku kao opći cilj igra odlučujuću ulogu.

Posebnu pozornost valja posvetiti njegovanju pisanih i usmenih dijalektalnih izraza, kao i jačanju svijesti o vrijednosti dijalekta kao kulturne baštine kojoj prijeti izumiranje.

A. OPIS NASTAVNOGA PREDMETA

Kurikulum razlikuje učenikov kognitivni i jezični razvoj na različitim odgojno-obrazovnim razinama učenja s ciljem poticanja vještina koje učenik posjeduje te razvijanja novih.

U procesu učenja materinskog jezika i književnosti te proširivanja kulture ključna je potreba da se u potpunosti ostvare individualne težnje i osobni potencijali učenika.

Nastavni predmet Talijanski jezik/Talijanski jezik i književnost, kao materinski jezik, ključni je nastavni predmet u procesu poučavanja, odnosno u školskoj vertikali talijanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Također je sredstvo jezičnog, kognitivnog, kulturnog i društvenog obogaćivanja, odnosno temeljni element obrazovanja u duhu poštivanja različitosti, suživota, poštivanja demokratskih vrijednosti, osvješćivanja vlastitog identiteta i vlastite povijesti.

U postizanju proširenih ciljeva koje Kurikulum predviđa, nužno je da učenje talijanskog jezika bude predmetom posebne pozornosti svih učitelja/nastavnika koji će u ovoj perspektivi koordinirati svoje aktivnosti. Stoga će biti potrebno da učitelji/nastavnici raznih nastavnih predmeta zajednički pridonose s učiteljima/nastavnicima Talijanskog jezika/Talijanskog jezika i književnosti u učenju ovog predmeta, kako bi svim učenicima pružili priliku da se na primjeren način uklope u društveno okruženje i proces obrazovanja, imajući pri tom kao primarni cilj vladanje jezikom u svim njegovim izričajima.

Jezična kompetencija nalazi se na raskrižju između svih kompetencija koje predviđa Nacionalni kurikulum i Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća iz 2006. godine.

Svijest o važnosti kulturnog izričaja, zajedno sa stjecanjem vještina povezanih s interkulturalnom komunikacijom, temelj je tzv. kulturnog obrazovanja. Poznavanje kulture pretpostavlja poznavanje lokalne kulturne baštine (uključujući i pučku kulturu), nacionalne i europske te njezino mjesto unutar svjetske kulturne baštine. Temeljito razumijevanje vlastite kulture i osjećaja identiteta mogu biti osnova za otvoreni stav prema različitim kulturama, poštovanje istih te svijesti o važnosti kreativnog izražavanja ideja, iskustava i emocija u nizu različitih sredstava komunikacije i u svim umjetničkim oblicima. Talijanski jezik tomu pridonosi planiranim transverzalnim aktivnostima.

Aspekti koji se posebno odnose na razvoj ove kompetencije su: svijest o raznovrsnosti jezika i jedinstvenosti njihove funkcije; veza između jezika i kulture; različitost komunikacijskih razina; identifikacija ciljeva, verbalnog i neverbalnog aspekta komunikacije; karakteristike govora, pisanja, slušanja i čitanja; leksičke karakteristike i tvorba riječi; konvencionalnost pisanja; služenje rječnikom itd.

Primatelji odgojno-obrazovne ponude škola s nastavom na talijanskom jeziku su učenici za koje je talijanski materinski jezik (jedini ili uz druge jezike) kao i oni koji smatraju da im obrazovanje na talijanskom jeziku, zahvaljujući višejezičnosti samog područja, daje mogućnost da izravno upoznaju talijansku kulturu i civilizaciju te na taj način pridonesu svom osobnom rastu.

U oba slučaja, a posebice u potonjem, od ključnog su značaja interes i motivacija za učenje talijanskog jezika u školskom kontekstu, ali prije svega spremnost i želja da prakticiraju jezik i dođu u doticaj s talijanskom kulturom izvan školskog okruženja, kroz mrežu odnosa i kroz zajednicu kojoj pripadaju.

Ovaj Kurikulum slijedi načelo kontinuiteta, počevši od osnovne škole, te promiče potpuno usvajanje vještina visokog stupnja do završetka srednje škole.

Susret s najrazličitijim vrstama tekstova omogućit će integraciju između samostalno utvrđenih načina te elemenata i pojmova koji podliježu sustavnom učenju. Obrada književnih tekstova obuhvatit će analizu, usporedbu i vrednovanje vezano uz osobna iskustva i interese, ali prije svega uz književna, povijesna, kulturna i društvena znanja i vještine.

U konačnici, učenici će kreativno eksperimentirati s različitim oblicima i jezicima kojima se mogu izraziti koncepti, misli, osjećaji, činjenice i mišljenja, u usmenom ili pisanom obliku. U procesu poučavanja i učenja njegovat ćemo načine poticanja odnosno nagrađivanja vezane uz komunikacijsku i estetsku funkciju jezika.

Osposobljavanje učenika za komunikaciju na standardnom talijanskom jeziku temeljna je vještina za učenje drugih nastavnih predmeta, stoga se Talijanski jezik/Talijanski jezik i književnost poučavaju na svim razinama odgojno-obrazovnog procesa.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA U NASTAVNOME PREDMETU TALIJANSKI JEZIK/TALIJANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Ciljevi Kurikuluma predmeta Talijanski jezik/Talijanski jezik i književnost u funkciji su razvoja osam kompetencija, čije su stjecanje Europski parlament i Vijeće Europe proglasili temeljem procesa cjeloživotnog učenja. Prva od tih vještina je komunikacija na materinskom jeziku, odnosno uporaba leksičke i izražajne baštine talijanskog jezika prema komunikacijskim potrebama u različitim kontekstima.

To se ostvaruje unutar četiriju područja kompetencija.

1) Stjecanje jezične komunikacijske kompetencije podrazumijeva:

a) utvrđivanje, usvajanje i razvijanje vještina koje se odnose na aktivnosti usvajanja, primjene i komunikacijske interakcije;

b) usvajanje znanja koja se odnose na ekstralingvističke i interkulturalne aspekte jezične komunikacije (mimika, proksemika, predmeti, odjeća);

c) usvajanje i razvijanje učinkovitih strategija o njegovanju vlastite komunikacije glede verbalnih, ekstralingvističkih i interkulturalnih aspekata u jezičnoj komunikaciji.

2) Stjecanje kompetencije razumijevanja i stvaranja tekstova podrazumijeva:

a) utvrđivanje, usvajanje i razvijanje vještina i znanja potrebnih za usvajanje, vrednovanje, planiranje, stvaranje i provjeru pripovjednih, propisujućih, opisivačkih, izlagačkih i raspravljačkih tekstova;

b) utvrđivanje, usvajanje i razvijanje optimalnih strategija za lakše razumijevanje pripovjednih, pravnih, opisnih, izlagačkih i raspravljačkih tekstova;

c) utvrđivanje, usvajanje i razvijanje optimalnih strategija planiranja, izrade i revizije pripovjednih, pravnih, opisnih, izlagačkih i raspravljačkih tekstova;

3) Glavni je cilj književnog obrazovanja stjecanje znanja o književnosti i vještine kulturnog izražavanja što podrazumijeva:

a) utvrđivanje i razvijanje vještina i znanja uključenih pri individualizaciji i opisu obilježja različitih književnih rodova (pripovjedni tekst, lirika, epika, drama), ali i kazališnih i filmskih djela te ostalih ekspresivnih oblika, shvaćenih kao predložak za korištenje, usporedbu i prosudbu ili kao primjer za eksperimentiranje i osnaživanje vlastita izraza;

b) utvrđivanje i razvijanje vještina i znanja potrebnih za usvajanje, analizu i vrednovanje proznih zabavnih tekstova, priča i autorskih romana;

c) utvrđivanje i razvijanje vještina i znanja potrebnih za usvajanje, analizu i vrednovanje epsko-lirskih, lirskih i didaktičkih poetskih tekstova;

d) utvrđivanje i razvijanje vještina i znanja potrebnih za usvajanje, analizu i vrednovanje dramskih tekstova;

e) utvrđivanje i razvijanje vještina i znanja uključenih u kontekstualizaciju, tumačenje i vrednovanje djela, tema, razdoblja, pokreta, struja, autora osobito značajnih za talijansku i svjetsku književnost;

f) poticanje i razvijanje osjetljivosti, vještina i znanja korisnih za izražavanje vlastitog iskustva u proznim, lirskim i/ili dramskim oblicima.

4) Cilj promišljanja o jeziku je usvajanje jezičnih i metalingvističkih vještina što podrazumijeva:

a) utvrđivanje, usvajanje i razvijanje deklarativnih znanja i proceduralnih vještina koje se odnose na talijanski jezik u njegovim različitim aspektima (fonologija, grafematika, morfologija, sintaksa, leksik i tvorba riječi, jezične i geografske različitosti, funkcionalni stilovi, jezici struka);

b) utvrđivanje, usvajanje i razvoj optimalnih strategija o njegovanju vlastitog jezičnog razumijevanja i produkcije glede fonologije, grafematike, morfologije, sintakse, leksika, uporabe funkcionalnih stilova ili jezika struka i/ili jezičnih raznolikosti;

c) usvajanje vještina korisnih za poboljšanje komunikativne kompetencije kroz aktivnosti usporedbe i razmišljanja o sličnostima i razlikama između jezičnih sustava drugih jezika koje učenik govori i/ili uči.

Iz ovih područja kompetencija proizlaze sljedeći odgojno-obrazovni ciljevi učenja Talijanskog jezika/Talijanskog jezika i književnosti postizanjem kojih učenik:

1) vlada temeljnim jezičnim vještinama na području slušanja, govorenja, pisanja i čitanja;

2) analizira i interpretira različite vrste tekstova na funkcionalan način te razvija potrebu za čitanjem kako bi učio, zabavljao se ili obogatio svoje znanje o svijetu i vlastitu vještinu izražavanja i interpretacije;

3) koristi i stvara različite vrste tekstova koji imaju različitu strukturu, cilj, komunikacijsku svrhu, sadržaj i stil, oblikuje vlastito kritičko mišljenje te se izražava na kreativan i samostalan način, proširuje svoje vidike i usavršava etičke i estetske vrijednosti;

4) koristi različite izvore i procjenjuje njihovo podudaranje s predmetom kojeg proučava, procjenjuje važnost informacija koje pronalazi te o njima razvija kritičko mišljenje; kontekstualizira tekstove i utvrđuje odnose između njih te prepoznaje njihove komunikacijske namjere;

5) razaznaje, prihvaća i poštuje, u interkulturalnom kontekstu, vrijednosti, elemente identiteta i različitosti između manjinske kulture Talijanske nacionalne zajednice, talijanske kulture i kulture drugih zemalja;

6) poznaje i objašnjava osnovne faze koje su karakterizirale razvojni proces talijanske književnosti te poznaje autore i temeljna djela talijanske i međunarodne kulturne baštine od početaka do danas i osnovne crte povijesti ideja, kulture i književnosti.

C. DOMENE U ORGANIZACIJI KURIKULUMA NASTAVNOGA PREDMETA TALIJANSKI JEZIK/TALIJANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Nastavni predmet Talijanski jezik/Talijanski jezik i književnost uključuje četiri nedjeljive, međuzavisne domene, koje se temelje na osnovnim jezičnim vještinama (slušanju, govorenju, pisanju i čitanju) kako slijedi:

USMENA KOMUNIKACIJA (slušanje i govorenje) – domena koja se temelji na verbalno-jezičnoj vještini razumijevanja i uporabe jezika i produkciji tekstova/usmenih poruka za učinkovitu društvenu interakciju. Razvija se od prvog razreda osnovne škole do završnog razreda srednje škole.

PISANJE – temelji se na potrebi razumijevanja i uporabi bilo koje vrste pisanog teksta, kao i na vještini produkcije tekstova u različite svrhe. Ova se domena razvija od prvog razreda osnovne škole do završnog razreda srednje škole.

ČITANJE/KNJIŽEVNOST – obuhvaća tekstualnu analizu, koja se proteže od prvog do osmog razreda kao ČITANJE, a u prvom se razredu srednje škole razvija u domeni KNJIŽEVNOST, prirodnom nastavku koji se odnosi na vještinu funkcionalne obrade različitih vrsta tekstova te povijest talijanske književnosti.

PROMIŠLJANJE O JEZIKU – četvrta transverzalna domena, koja podržava ostale tri, a ima za cilj razvijanje progresivne svijesti i sigurnost u korištenju jezičnog alata. Razrađuje se od prvog razreda osnovne škole do završnog razreda srednje škole.

1. Usmena komunikacija (slušanje i govorenje)

Specifična domena usmene komunikacije odnosi se na sudjelovanje u komunikacijskim razmjenama u različitim kontekstima i razvoj vještina slušanja i usmenog izražavanja do potpunog ovladavanja ovim vještinama.

Ova vještina predstavlja prirodan način na koji učenik stupa u kontakt sa svijetom koji ga okružuje. Školsko okruženje ima zadatak postupno razvijati i ustanoviti vještinu slušanja i izražavanja na sve iscrpniji način, komunicirati s drugima u različitim kontekstima, usmeno izraziti misli, od formalne do neformalne komunikacije i konačno razumjeti različite vrste govora i tekstova. U školi se promiče vještina proširenja rječnika, slušanja i govorne produkcije za različite svrhe, koji postupno postaju sve artikuliraniji i bolje planirani. Prakticiranje vještina usmenog izražavanja u školskom okruženju prolazi kroz iskustvo različite uporabe jezika (komunikacijsku, kognitivnu, izražajnu, raspravljačku i heurističku).

2. Pisanje

Domena pisanja odnosi se na vještinu poznavanja i primjene odgovarajućih postupaka pisanja koji proizvode tekstove raznih vrsta koji imaju različitu strukturu, sadržaj, funkciju i stilove, tekstove u kojima učenik artikulira svoje kritičko mišljenje i uspijeva se izraziti samostalno na kreativan način proširujući svoje vidike, etičke i estetske vrijednosti.

Praksa pisanja uvodi se postupno, u početku na opušten način, s raznovrsnim nastavnim aktivnostima i interdisciplinarnim pristupom. Pisanje teksta je složen proces kojeg karakteriziraju specifične faze: koncepcija, planiranje, prva izrada, provjera i ispravljanje.

Poznavanje tekstova omogućit će učenicima pronalaženje uzoraka koji čine njihovu osnovu te da ih koriste kao referentne točke u svojim komunikacijskim namjerama, eksperimentirajući već u najranijoj dobi s izražajnim potencijalom talijanskog jezika.

3. Čitanje/Književnost

3.1. Čitanje